

Klimaat, bezetting, nederzettingen

In Nederland 'leefde' de Klimaatconferentie in Glasgow, begin november: in Amsterdam was de grote landelijke demonstratie, de Klimaatpelgrimage vanuit Noorwegen, Duitsland en Polen overnachtte bij een paar Nederlandse kerken, veel aandacht was er in kerkdiensten en media. In de Wave of Prayer van Sabeel van 11 november vonden we een voorbede over biodiversiteit en onze zorg voor de aarde. Dat was voor ons aanleiding onze contacten in Palestina te vragen: leven Glasgow en de klimaatcrisis in Palestina? Is daar wel ruimte voor in een land dat bezet is, waar water oneerlijk verdeeld is, waar geregeld huizen worden weggebulldozerd? Kom je het tegen in je dagelijks leven? Vier realistische reacties in dit Kerstnummer. Stof tot nadenken!

Wat is erger?

Kees Blok mijmert over een domme vraag, die alleen vanuit een luie leunstoel in een vreedzaam land kan opkomen.

Stel, dat je woont onder de bezetting in een dorp op de West Bank. De boeren gebruiken gemeen gif voor hun gewassen, het lijkt Nederland wel. Je broer is net opgepakt door de Israëlische veiligheidsdienst, die een inval deed. Hij wordt beschuldigd een terrorist te zijn en ja, hij kijkt naar rare websites. Je ergert je aan de vuile rommel van plastic op straat, want iedereen gooit alles zomaar weg. Je leest wat er gebeurde in Glasgow en je bent bezorgd en gaat er over in gesprek met vrienden in het lokale koffiehuis. Daar overheerst de angst voor kolonisten, die weer een olijfboomgaard hebben vernield van een buurman, maar je houdt je op de vlakte want het wemelt van de verklikkers, die ook de naam van je broer doorgaven. Je verhaal over 'Glasgow' slaat een beetje dood.

Wat is erger: de zorg voor de komende klimaatveranderingen of de angst voor de dagelijkse gevolgen van de bezetting? Dat is een domme vraag, die alleen vanuit de luie leunstoel in een vreedzaam land kan worden gesteld met een geurige koffie in de hand. Verre rampen leggen het af tegen de catastrofe dichtbij, ook al is die lokaal beperkt en de andere mondiaal aanwezig.

Daarom is het bewonderenswaardig, dat Palestijnse activisten zich toch niet alleen beperken tot acties tegen de bezettingsmacht, maar zich ook druk maken voor de verwoesting die bijvoorbeeld Mekorot aanricht aan de Palestijnse waterhuishouding: de Dode Zee zal verdwijnen, biotopen gaan teloor en de Palestijnse boer heeft wat water betreft het nakijken. De zwembaden van de kolonistendorpen zijn gevuld, dat wel ja. Je ziet hun groene beplanting al van verre.

En dan wordt het kerst. Even proberen ook de Palestijnen zich de dagelijkse malheur van het lijf te houden. Even willen de meeste mensen geen zorgen om de vervuiling, die we dagelijks aanrichten, even wil men geen angst, maar vrede, even alleen de wijding van kerkdiensten met veel kaarsen.

En ja, ook in Bethlehem viert Daoud Nassar het kerstfeest, al kan hij nauwelijks zijn kerk bereiken vanwege de vermaledijde Muur. En ja, ook in een klein dorp ten noorden van Ramallah vieren mijn vrienden in stijl het kerstfeest met een nachtmis en daarna een feestmaal, overgoten met een mooie Cremisan.

Vrolijk Kerstfeest?

Kees Blok, voorzitter van Kairos-Sabeel Nederland





'The seas are rising and so are we'

Niet met de vinger wijzen of rechtvaardingen zoeken, maar bij onszelf beginnen. Dat is voor Omar Haramy, directeur bij Sabeel Jeruzalem, de beste route in de klimaatcrisis.

Tijdens de COP24, de Conferentie over Klimaatverandering, in oktober-november 2021 in Schotland, werden over de hele wereld demonstraties gehouden, georganiseerd door groepen die opkomen voor het milieu, milieuactivisten en bezorgde burgers. Een lid van de Vrienden van Sabeel bracht een slogan uit het Verenigd Koninkrijk onder onze aandacht. Die werd omhoog gehouden door jeugdactivisten en trok de aandacht van de media: 'The seas are rising and so are we'.

Deze prachtige slogan sluit aan bij het Sabeel Kumi-initiatief (Kumi is Aramees voor 'rise up', omhoogkomen in de zin van stijgen en opstaan voor). Het Sabeel Kumi-initiatief moedigt onze kleine Sabeel gemeenschap over de hele wereld aan om op te staan en proactief geweldloze middelen te gebruiken om de waarheid tegenover de macht te spreken. Het Sabeel Kumi-initiatief bevordert de uitvoering van het internationaal recht en de resoluties van de Verenigde Naties, in het bijzonder als het gaat om het einde van de Israëlische militaire bezetting van Palestina en het recht van Palestijnse vluchtelingen om terug te keren naar hun huizen en eigendommen. In de geest van Rising Up willen wij stilstaan bij de klimaatverandering in onze lokale context. In het algemeen hanteren wij Palestijnen drie verschillende benaderingen wanneer het onderwerp klimaatverandering ter sprake komt:

1) Met de vinger wijzen

Het is een feit dat Israël in de afgelopen decennia miljoenen olijfbomen heeft gerooid van Palestijnse boeren. Israël is ook verantwoordelijk voor het vervuilen van Palestijnse waterreservoirs door afvalwater van Israëlische nederzettingen in Palestijns land te lozen en voor het introduceren van verschillende uitheemse bomen in Palestina, die schade hebben toegebracht aan het ecosysteem in Palestina. Door de bouw van een scheidingsmuur die de bewegingsvrijheid van wild in Palestina beperkt en inperkt, draagt Israël ertoe bij dat veel dieren op de lijst van bedreigde diersoorten komen. Niemand kan ontkennen dat Israël betrokken is bij de vernietiging van de natuur in Palestina, maar het is slechts een deel van het verhaal. Opkomen voor de mensenrechten van de Palestijnen is een bijdrage die wij allen leveren aan het redden van het milieu in Palestina.

2) Rechtvaardiging

Het is een feit dat noch de Palestijnse Autoriteit noch de bevolking van Palestina het milieu en de klimaatverandering de aandacht hebben gegeven die ze nodig hebben. Uit mijn persoonlijke ervaring blijkt dat telkens wanneer het onderwerp klimaatverandering en milieu ter sprake komt, de lokale gemeenschap rechtvaardigingen geeft zoals:

A) Onze prioriteit is het recht op zelfbeschikking en een einde aan de Israëlische militaire bezetting.

B) Palestina is nog geen staat die vrijelijk wetgeving kan maken en de uitvoering ervan kan afdwingen om het milieu te beschermen.

C) De Palestijnse Autoriteit beschikt niet over de nodige middelen voor de begroting van de strijd tegen de klimaatverandering.

En meer rechtvaardigingen die wel enige waarheid bevatten, maar naar mijn mening alleen dienen om te rechtvaardigen waarom wij, Palestijnen, onze verantwoordelijkheid niet nemen in de aanpak van een probleem waar we allemaal aan hebben bijgedragen.

3) Schuld belijden

In veel kerken over de hele wereld blijft de schuldbelijdenis of biecht een integraal onderdeel van het christelijk leven en de eredienst. Ik zie 'schuldbelijdenis' niet als de best passende titel van deze belangrijke christelijke praktijk, ik zou het liever 'verzoening' willen noemen. Ongeacht mijn ontevredenheid over de titel, heb ik veel bewondering voor de wijsheid en de geest van de mensen die de volgorde van deze praktijk hebben bepaald:

i) een persoon moet beseffen dat hij/zij gezondigd heeft,

ii) privé en publiekelijk schuld belijden tegenover de mensen tegen wie hij gezondigd heeft,

iii) de vergelding voor de daad betalen en proberen de schade te herstellen indien mogelijk,

iv) de mensen en God om vergeving te vragen

v) verzoening zoeken met de persoon die hij/zij onrecht heeft aangedaan

Naar mijn mening moeten wij Palestijnen meer aandacht besteden aan het informeren van onszelf om de zonde van klimaatverandering en de schade die we al hebben veroorzaakt te begrijpen. We moeten onze manier van leven opnieuw evalueren en manieren zoeken om een einde te maken aan de schade die we aan het milieu toebrengen. Hoewel veel van de schade helaas onomkeerbaar is, moeten de hele Palestijnse gemeenschap, onze leiders en het maatschappelijk middenveld zich proactief inzetten om te veranderen wat we kunnen.

De klok tikt door en er is geen tijd om met de vinger te wijzen, noch om acties uit te stellen, ongeacht de rechtvaardigingsgronden. We moeten allemaal creatieve manieren vinden om nu in actie te komen door op te staan, 'rising up', onze zonden te belijden en verdere schade te stoppen.

Omar Haramy, directeur van Sabeel Jeruzalem; world@sabeel.org

Duurzaamheid en zorg voor de aarde

Meta Floor in gesprek met Daoud Nassar van de Tent of Nations.

Het is eind november, de amandelbloesem loopt uit na de eerste regen. Het hele najaar is erg warm geweest, met temperaturen van tegen de 30 graden. Het baart Daoud Nassar zorgen: 'Dit is niet goed voor de bomen, de bloesem kan weer bevroren of wegwaaien. Daoud herinnert zich nog goed dat toen hij als kleine jongen naar school ging, de winters koud konden zijn. Maandenlang regen, soms zelfs sneeuw. Daar kan hij nu alleen nog van dromen. Het is duidelijk: ook hier verandert het weertype. Is dit een gevolg van klimaatverandering?



Daoud Nassar realiseert zich dat klimaatverandering een wereldwijd probleem is, dat er dus internationaal samengewerkt moet worden om dit met elkaar op te lossen. In Palestina zijn de mogelijkheden beperkt, omdat Israël als bezettende macht verantwoordelijk is voor zaken als het vernietigen van natuurgebieden, de controle over water, het verwerken van afval. Palestina kent zelf geen industrie. Dit betekent echter niet dat er niet veel mogelijkheden zijn om wel zelf verantwoordelijkheid te nemen, zoals op het gebied van het verminderen van (plastic) afval, bewustwording vergroten rondom het milieu, minder autorijden en minder verbranden van afval.

Hoe wordt bij Tent of Nations vorm gegeven aan duurzaamheid, aan zorg voor de omgeving, voor het klimaat? Het zijn grote woorden geeft hij toe. 'Omdat wij ons in gebied C van de Westbank bevinden, hebben wij geen toegang tot stromend water en elektriciteit. Wij hebben hier een creatieve oplossing voor gevonden door regenwater op te vangen in cisternen en zonnepanelen te gebruiken. Door de bezetting zijn wij dus gedwongen om creatief om te gaan met water en stroom, maar het helpt ons om zorg te dragen voor onze omgeving. Wij weigeren om slachtoffer te zijn en zoeken altijd naar mogelijkheden om zelf regie te nemen, zelfs als het voor buitenstaanders maar een kleine verandering lijkt. Op deze manier inspireren wij ook anderen om creatief te zijn.'

Daoud vertelt ook: 'Tijdens de zomervakantieweken (die nu vanwege Corona helaas al twee keer niet konden plaatsvinden) leren kinderen om iets moois te maken van materialen die nutteloos lijken. Zo maken we met elkaar mooie mozaïeken van gebroken glas. De kinderen leren zo niet alleen dat materiaal hergebruikt kan worden, maar ook dat zijzelf zo'n mozaïeksteentje zijn en een noodzakelijke plek hebben in het geheel.'

Wie heeft rondgereisd op de Westbank, herkent vast het beeld: op veel plekken, binnen en buiten de bebouwde kom, ligt veel (plastic) zwerfafval. Daoud zegt: 'Hier ligt een belangrijke taak voor de Palestijnse Autoriteit, maar ook voor de scholen. Mensen hier zijn zich nog te weinig bewust van het desastreuze effect op het milieu. We hebben een fundamentele verandering nodig in ons denken. Het zou fantastisch zijn als kinderen en studenten hierover zouden leren op school, niet alleen vanuit de theorie, maar ook met praktijkopdrachten. Wereldwijd is er zoveel aan de hand, dat gaat niet aan ons voorbij. En het gaat om meer dan plastic en afval, ook over autorijden, over onze hele levensstijl.' Daoud is gestart met het voeren van gesprekken met leerkrachten van scholen in de omgeving om de mogelijkheden te verkennen om schoolklassen regelmatig op bezoek te laten komen bij Tent of Nations. Hun reguliere lesprogramma kan dan verbonden worden met de praktijk op de boerderij. Dit alles met als doel de leerlingen bewust te maken van de band met het land, de zorg voor de aarde, de inzet voor de leefomgeving. De eerste gesprekken zijn hoopgevend.

Wat kunnen wij doen vanuit Nederland? Heel concreet: plant een boom, als een teken van hoop. Op deze manier draag je er niet alleen aan bij dat het land bewerkt blijft worden, maar sta je ook naast de familie Nassar, in solidariteit, zodat zij dóór kunnen gaan in hun strijd voor recht.

Interview: Meta Floor, voorzitter van Vrienden van Tent of

Een olijfboom aan de Tent of Nations schenken? Sluit je dan aan bij de Oecumenische Hagediensten in Doorn. Zij zijn in de Advent een bliksemactie gestart om een olijfboom van € 20 te doneren. Bankrekening: NL 12 ABNA 04989 92 407, onder vermelding van Adventsactie 2021. Meer bomen mag ook!

Paul van Teefelen (de broer van Toine, zie vorige Uitweg) organiseert jaarlijks een kerstloterij voor het werk van het Arab Educational Institute in Bethlehem. Met € 10,- per lot kun je er een jongeren-zangproject steunen. Kijk op bit.ly/kerstloterij



UITWEG is het info-bulletin van Kairos- Sabeel Nederland, 3x per jaar.
Meer op kairos-sabeel.nl email: info@kairos-sabeel.nl
post: Kairos-Sabeel Nederland, Jacobskerkhof 2, 3511 BL Utrecht
donaties welkom op : NL33 INGB 0003 2762 80 t.n.v. Kairos-Sabeel



Maslow, Glasgow en Greta: begrip en eerste stap

Of ik iets kan schrijven, mailt Uitweg begin november, over Glasgow, of het onderwerp leeft bij ons in Palestina? Ik denk: Glasgow, wat is er in Glasgow? Geen idee.

Ik Google 'Glasgow'. Oh joh, een klimaatop in Glasgow. Dat was me even ontgaan. Nee, daar heeft niemand het hier over. Mijn eerste reactie is dan ook: misschien moet ik Uitweg maar vertellen dat we daar niet mee bezig zijn. Als ik er toch even verder over doordenk, waarom het hier dan niet zo leeft, realiseer ik me het volgende.

Als ik in Nederland ben, is het veel makkelijker om na te denken over milieuvriendelijk leven en om dat ook in praktijk te brengen. Er zijn allerlei voorzieningen die het makkelijk maken.

Ik kan mijn afval scheiden, mijn overtollige spullen naar de Kringloop brengen, op de fiets gaan of met het openbaar vervoer en vegetarische producten kopen. In Nederland heb ik ook besloten om maandverband en tampons te vervangen door de mooncup. Daar kocht ik onze roestvrijstalen herbruikbare drinkkietjes en vanuit Nederland nam ik ook herbruikbare katoenen zakjes mee voor de aankoop van groenten en fruit.

Hier ben ik al blij als ik mijn plastic naar de recycling in de nabijgelegen Israëlische nederzetting kan brengen en als ik in de biowinkel in West-Jeruzalem milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen kan kopen.

Aan de Palestijnse kant is men voorlopig nog druk met heel andere problemen. Als je dagelijkse nieuws gevuld is met huisuitzettingen, politieke gevangenen, hongerstakingen, nachtelijke arrestaties, beschietingen, gewelddadige aanvallen door kolonisten en meer van dat kaliber ellende, dan is de milieuproblematiek niet direct prioriteit. Misschien wel voor een handjevol Palestijnse academici en Palestijnen die langdurig in het buitenland hebben gewoond. Daar is wat meer bewustzijn. Maar de doorsnee Palestijn heeft andere dingen aan het hoofd.

Ik moet denken aan de Piramide van Maslow waarin uiteengezet wordt hoe mensen pas bepaalde behoeften hebben als aan de basisbehoeften is voldaan. Je hebt eerst voldoende voedsel, een dak boven je hoofd, kleding en veiligheid nodig voordat je verder kunt gaan met je ontwikkeling. Ik denk dat de Palestijnen nog bezig zijn met hun eigen situatie van onderdrukking en het voortgaande verlies van zelfbeschikking, verlies van land, verlies van eigenwaarde. De economische situatie is uiterst penibel, nog verergerd door de Corona pandemie. Mensen proberen hun hoofd boven water te houden en werken vaak twee banen om voldoende geld te verdienen. Ik heb ook nog nooit zoveel bedelaars op straat gezien. In deze omstandigheden is er geen tijd en geen prioriteit voor wat er op de Klimaatop in Glasgow gebeurt.

Mijn eigen echtgenoot zag toevallig vorig weekend op het Palestijnse Filmfestival de film 'I am Greta'. Dat had hem wel aan het denken gezet. Hij wil nu gaan kijken hoe hij ons Singer Cafe milieuvriendelijker kan laten draaien en minder afval produceren. Hij zei ook dat Israël onlangs de plastic wegwerpproducten duurder heeft gemaakt en dat dit direct merkbaar is in de Palestijnse gebieden waar de prijzen ook omhoog gaan. Misschien dat sommige Palestijnen daardoor zullen beslissen om alternatieven te gaan bedenken. Het zou goed zijn als de Palestijnse Autoriteit het voortouw zou nemen en zou starten met bewustwordingscampagnes. Misschien dat de film van Greta in het Arabisch vertaald kan worden. Dat zou een goede start zijn.

Kristel Letschert uit Beit Sahour, Bethlehem - zij organiseert thema- en kunstwandelingen; kristelinpalestine@gmail.com

Kerstboodschap van Kairos Palestine

Ieder jaar stuurt Kairos Palestine een Kerstboodschap de wereld in, waarin vele Palestijnse stemmen worden gehoord: christenen, moslims, theologen, niet-theologen, jong en oud.

Munib Younan, emeritus-bisschop van de Evangelisch Lutherse Kerk in Jordanië en het Heilige Land, schrijft daarin over de Wet op de gezinshereniging uit 2003. Wanneer een man of vrouw uit Jeruzalem ervoor kiest te trouwen met iemand van de Westelijke Jordaanoever, kan het koppel niet samenwonen in Jeruzalem. Dit heeft directe gevolgen voor christelijke Palestijnen uit Jeruzalem, omdat hun aantal slinkt. Als het echtpaar, zoals vaak, geen tijdelijke vergunning of gezinshereniging kan krijgen - als 'zij geen plaats kunnen vinden in hun eigen huis' - kunnen zij genoodzaakt zijn te emigreren naar een land waar zij kunnen leven zonder juridische of financiële druk. Younan eindigt met een gebed:

Wij bidden U, O Kind van de Kribbe, om met ontferming te kijken naar de angst van die gezinnen die leven onder directe juridische bedreiging, die naar de officiële kantoren gaan, angstig, in paniek over het idee van het mogelijke verlies van hun permanente verblijfsrechten in hun geboortestad Jeruzalem.

Wij bidden voor die jongens en meisjes die opgroeien zonder geboortekte of enig document dat bewijst dat zij bestaan en aanwezig zijn in hun eigen land, lijdend onder de voortdurende angst voor hun toekomst.

Wij bidden tot U, onze Heer, vanuit Uw geboorteplaats, zoekend naar vrede die gebaseerd is op gerechtigheid. Wij vertrouwen erop dat U luistert naar die families die een plaats voor hen in huis willen.

Moge U, onze Heer, onze Verlosser Jezus Christus onze gebeden aanvaarden.

De hele Kerstboodschap is te vinden op kairos-sabeel.nl/christmas-alert-2021/

